

Udkast til referat af møde i det udenrigs-  
politiske nævn onsdag den 26. januar 1949, kl. 15.

Til stede var:

Statsministeren,  
 Udenrigsministeren,  
 Forsvarsministeren,

Folketingsmand Julius Bomholt

" Alsing Andersen  
 " Edvard Sørensen  
 " Ole Bjørn Kraft  
 " Jørgen Jørgensen  
 " Viggo Starcke  
 " Poul Hansen (Kalundborg)  
 " Victor Gram  
 " Jørgen Gram  
 " Per Federspiel  
 " Bertel Dahlgaard

Landstingsmedlem Ingeborg Hansen (indtil kl. 15,30)

Landstingsmand Steincke (fra kl. 15,30 - 18,35)

" *Hans Hauch*  
 " Hauch  
 " Stensballe  
 " Jørgen Jørgensen  
 " Ernst Christiansen

Ambassadør Kauffmann

" Lensgreve Reventlow

" Kammerherre Kruse

Minister Monrad-Hansen

Direktør Dahl

Udenrigsråd Brun

Kontorchef Melchior

Sekretær W. McIlquham Schmidt (til kl. 17,35)

" Paul Fischer (fra kl. 17,35 til kl. 18,35).

Washington  
 London  
 Paris  
 og  
 Moskva

Bomholt åbnede mødet og bød ministrene og diplomaterne velkommen. Han udtalte, at nævnet havde ønsket en konference med diplomaterne for at høre deres opfattelse af de forskellige landes synspunkter vedrørende det nordiske forsvarssamarbejde, og han gav derefter ordet til Udenrigsminister Gustav Rasmussen.

~~Udenrigsministeren~~  
Gustav Rasmussen udtalte, at det på mødet i Karlstad var blevet aftalt, at man i Oslo forinden de nordiske forsvarsforhandlinger skulle afholde et sædvanligt udenrigsministermøde, bl.a. for at drøfte spørgsmål, som måtte komme til behandling på De Forenede Nationers plenarforsamling i foråret 1949.

Blandt de problemer, som var på dagsordenen for udenrigsministermødet, var spørgsmålet, om de nordiske lande burde anerkende Israel de facto.

Der havde været enighed mellem de nordiske lande om at afvente de andre vestlige landes, og især Storbritanniens holdning. Nu havde imidlertid Frankrig anerkendt Israel, og såfremt Storbritannien, hvad man kunne forvente, i den nærmeste fremtid ville anerkende Israel de facto, burde formentlig de nordiske lande gøre det samme.

Spørgsmålet ville nu blive behandlet på udenrigsministermødet, og resultatet ville formentlig blive, at Danmark anerkendte de facto, men altså ikke de jure med egentlig udveksling af gesandter og lignende.

Det var endvidere tanken på udenrigsministermødet at drøfte spørgsmålet om oprettelsen af et konsultativt råd for et forenet Europa.

Med hensyn til de nordiske forsvarsforhandlinger i København i dagene 22.-24. januar 1949 udtalte Udenrigsministeren, at han gik ud fra, at de medlemmer, som ikke deltog i drøftelserne, var blevet informeret om mødets resultat, og han ville derfor ikke gå i enkeltheder, men navnlig fremhæve den præcisering af de norske og de svenske synspunkter, som var blevet formuleret af de to landes delegationer ved mødets slutning.

Disse præciseringer havde efter Udenrigsministerens opfattelse fået en noget definitiv karakter, men dette skyldtes måske netop, at de var præciseringer, og Udenrigsministeren mente, at de muligvis kunne udlignes noget.

Som det fremgik af det fra mødet udsendte communiqué, havde drøftelserne klærlagt, at der herskede meningsforskel mellem parterne om forudsætningerne for og konsekvenserne af det drøftede alliancefri forbund. Denne passus, som indeholdtes i communiqué'ets slutning, sigtede især til den divergerende opfattelse af forbundets forhold til vestmagterne.

Fra norsk side havde man ønsket mulighederne for opnåelse af våbenleverancer nærmere klargjort, ligesom man ønskede en undersøgelse af, hvilken hjælp vestmagterne kunne afse i krigstid. Fra svensk side var man klar over, at Danmark og Norge savnede våben; ~~men~~ det samme gjorde sig gældende i Sverige. Man var endvidere i Sverige klar over, at de fornødne våben kun kunne fås hos vestmagterne.

Udenrigsministeren redegjorde derefter for indholdet af den norske og den svenske deklaration.

*og udjævne de meningsforskelligheder der gør sig gældende på  
dette område fra  
Sveriges og Norges side*

- 4 -

Det danske synspunkt gik kort og godt ud på at tilstræbe at tilvejebringe en skandinavisk forsvarsunion, <sup>af</sup> ~~og~~ Udenrigsministeren fandt, at de stedfundne drøftelser i Uddevalla, Karlstad og København på nogle punkter havde haft gavnlig virkning i så henseende. Regeringen og de partier, som var repræsenteret i nævnet, var enige om at søge dannet et sådant skandinavisk forsvarsforbund, hvor alle tre lande forpligtede sig til at gå i krig, såfremt et af landene blev angrebet, og til at yde hinanden bistand med alle til rådighed stående midler.

<sup>de lande</sup>  
Deydivergerende opfattelser var især kommet til orde med hensyn til spørgsmålet om fælleshenvendelsen til vestmagterne. Der forelå oprindelig en svensk og en norsk skitse til en sådan henvendelse, og på grundlag af disse havde man på Københavnmødet udarbejdet et dansk udkast, som Udenrigsministeren havde nået at drøfte med sin norske og svenske kollega. Udkastet var imidlertid ikke blevet færdigbehandlet, idet man, efter at de tre landes Statsministre var kommet til stede, var gået over til at drøfte de principielle meningsforskelle.

Forinden ambassadørerne gav deres redegørelser til nævnet, ville Udenrigsministeren gerne nævne hovedpunkterne i visse siden sidste nævnsmøde modtagne indberetninger.

Udenrigsministeren redegjorde først for indholdet af en fra Ambassadør Kauffmann modtaget beretning nr. VIII, <sup>af 19. januar 1929</sup> som gav oplysninger om det forventelige indhold af Atlanterhavspagten.

Udenrigsministeren indskærpede de givne oplysningers fortrolighed, og nævnede i denne forbindelse, at det var ham bekendt, at man fra norsk side i London havde forsøgt at få lov til at skrive teksten

til pagten af, men at dette var blevet afslået.

Udenrigsministeren tilføjede til Ambassadør Kauffmanns beretning, at de embedsmænd i De Forenede Staters udenrigsministerium, som er gået ind for, at Danmark, Norge, Island, Portugal og Irland skulle indbydes til deltagelse i Atlanterhavspagten, også har den opfattelse, at det ville være det rigtigste for disse lande at tilslutte sig Atlanterhavsunionen. De pågældende har tillige givet udtryk for den betydning, spørgsmålet om tilslutning til Atlanterhavspagten vil kunne få ved afgørelsen af spørgsmålet om våbenleverancer. Tilsluttede Danmark sig ikke Atlanterhavspagten, kunne man således vente at få en lavere prioritet end lande, som U.S.A. følte sig særlig forpligtede overfor, f.eks. Grækenland, Tyrkiet og Korea.

Det var dog ikke alle ledende embedsmænd indenfor State Department, som stillede sig afvisende overfor de danske synspunkter.

Udenrigsministeren gengav dernæst indholdet af en samtale, Grev Reventlow havde haft med ledende embedsmænd i det britiske udenrigsministerium, bl.a. med Vice-udenrigsminister McNeill (beretning nr. af 21/45) fra den kgl. Ambassadør i London).

Derefter oplæste Udenrigsministeren en af Kammerherre Kruse udarbejdet notits om en samtale, Ambassadøren har haft med den franske udenrigsminister, M. Schuman.

I forbindelse med Kammerherre Kruses redegørelse nævnede Udenrigsministeren den britiske Vice-udenrigsminister McNeill's udtalelse om, at Atlantpagten måske først kunne ventes færdig henimod marts måned 1949.

Der havde i dag været en meddelelse i pressen om, at kun de 7 lande, som i øjeblikket deltager i

forhandlingerne om Atlanterhavspagten, skal underskrive denne, men Udenrigsministeren havde (ikke) endnu nogen bekræftelse på denne meddelelses rigtighed. Var det rigtigt, ville det give de nordiske lande en mulighed for at overveje problemerne en tid endnu.

I forbindelse med Kammerherre Kruses notits omtalte Udenrigsministeren en samtale, som en af embedsmændene ved Ambassaden i Paris havde haft med en tidligere fransk minister, Marrat. Denne havde bl.a. udtalt, at han ikke kunne tænke sig, at vestmagterne ville undlade at levere våben til de nordiske lande, og udtrykte som sin faste overbevisning, at Frankrig ville støtte selv et neutralt nordisk forsvarsforbunds ønske om at få våbenleverancer.

Udenrigsministeren refererede derefter den samtale, han kort efter Karlstadmødet havde haft med den herværende belgiske gesandt, og hvor denne havde udtalt, at han syntes, et nordisk forsvarsforbund var en fortrinlig løsning, og at det var langt bedre for Danmark og Norge end at gå ind i Atlanterhavspagten. Den herværende hollandske gesandt havde nylig sagt Udenrigsministeriets Direktør, at han i sine indberetninger til sit Udenrigsministerium gentagne gange havde fremhævet, at den bedste løsning for de tre nordiske lande ville være et nordisk forbund.

Medens Udenrigsministeren omtalte de udtalelser, som var fremkommet fra hverværende missionschefer side, ville han også gerne nævne, at den herværende amerikanske ambassadør under en samtale i går for første gang havde vist forståelse for de fra dansk side fremhævede synspunkter. Ambassadøren havde dog samtidig udtalt frygt for, at det ikke ville lykkes at overbevise De Forenede Staters Kongres, idet denne til en vis grad savnede sans for ~~fine~~ nuancer.

<sup>\*)</sup> (den 15. jan.)

Sluttelig redegjorde Udenrigsministeren for indholdet af en af minister Monrad-Hansen udarbejdet redegørelse for Ruslands mulige reaktion på dannelsen af ~~den~~ et nordisk forsvarsforbund, idet Ministeren fremhævede, at der her ikke var tale om gengivelse af udtalelser fra russiske embedsmænd, men ~~alene~~ om Minister Monrad-Hansens egne betragtninger.

På foranledning af Forsvarsministeren redegjorde Udenrigsministeren for indholdet af en fra Militærattachéen i Paris modtaget indberetning om ~~en~~ samtale med højtstående franske militærpersoner. Disse havde udtalt, at det ville være bedst for de nordiske lande, at de tilsluttede sig Atlanterhavspagten. På spørgsmålet, om man i Frankrig ville mene, at de nordiske lande kunne få våbenleverancer fra U.S.A., selvom de ikke tilsluttede sig Atlanterhavspagten, havde man svaret, at dette var tvivlsomt, men at våbenleverancerne fra U.S.A. <sup>idværgt</sup> hidtil havde været en skuffelse. Den franske krigsminister, <sup>Leclerc</sup> Ramadier, skulle således have udtalt: "Tror De stadig på julemanden"? <sup>2</sup>

Bomholt takkede for Udenrigsministerens redegørelse og gav ordet til Ambassadør Kauffmann.

Kauffmann udtalte, at det ville være umuligt at give et udførligt billede af de foreliggende spørgsmål, og ambassadøren ville derfor begrænse sig til et enkelt punkt: U.S.A.s forventelige reaktion på en eventuel realisering af en nordisk forsvarspagt.

Først ville ambassadøren dog gerne sige, at han altid havde været meget varm tilhænger af nordisk samarbejde, ~~at~~ at han fandt, at det var hans pligt at udtale sig absolut objektivt om, hvad der er amerikanernes opfattelse af situationen.

Indledningsvis udtalte ambassadøren om Atlanterhavsunionens forhistorie, at det er de europæiske landes ønsker om at opnå garantier og støtte fra U.S.A., som har fremkaldt Atlanterhavsunionen.

Man havde mange steder i Vesteuropa den opfattelse, at en klar stillingtagen fra U.S.A.s side inden første og anden verdenskrig måske kunne have hindret disses udbrud, og man ønskede nu at have sikkerhed for Amerikas støtte straks ved en eventuel kommende krigs begyndelse.

U.S.A.s holdning skyløstes ikke altruisme, men en følelse i De Forenede Staters brede befolkning af, at U.S.A. under alle omstændigheder før eller senere vil komme med i en eventuel ny krig. Dette måtte naturligvis ses på længere sigt, idet den øjeblikkelige situation jo var den, at U.S.A. alene som følge af sine militære styrker i Tyskland ville blive inddraget i en krig i Europa straks fra dens begyndelse. Ønsket om at undgå krig er imidlertid lige så stærkt i U.S.A. som andetsteds.

Den amerikanske regering ville aldrig kunne vente at få Kongressens tilslutning til en Atlanter-

havsunion eller have fået tilslutning til Marshallplanen, hvis den amerikanske befolkning ikke havde følelsen af, at man derved styrkede muligheden for at undgå en krig og modarbejdede kommunismen. Men der er også i det amerikanske folk en stærk følelse af, at der må være samarbejde mellem alle demokratier for fredens bevarelse, og et sådant samarbejde forudsætter modbydelser fra Europas side.

I De Forenede Stater betragtes Atlanterhavsunionen dels som et middel til at forebygge krig, dels som et middel til, hvis en krig alligevel skulle komme, da at vinde den hurtigt.

Atlanterhavspagtens tekst er, således som den foreligger i det udkast, Udenrigsministeren redegjorde for, blevet til ved et samarbejde mellem de syv nationer, som forhandlede i Washington. Der består enighed mellem disse lande om pagtens formulering som en defensiv alliance underordnet De Forenede Nationers sikkerhedsråd, altså den samme tanke, som er <sup>indført</sup> ~~anvendt~~ i udkastet til den skandinaviske forsvarspagt.

Kauffmann havde haft adgang til grundigt at sætte sig ind i det lige omtalte udkast, <sup>til at lade pagten</sup> og

*der opførte* gengivelsen af det var fuldstændig nøjagtig, omend ikke bogstavelig, og gav således et klart grundlag for stillingtagen til Atlanterhavsunionen, idet man kunne gå ud fra, at det kun ville blive ændret på <sup>hoved</sup> ~~uvæsentlige~~ punkter *for spørgsmålet om Danmarks tilhørsforhold*

Kauffmann mente, at det havde mindre betydning at anlægge en rent juridisk fortolkning af udkastet. Det var den politiske vurdering, det kom an på. Atlanterhavspagten ville samle de demokratiske nationer ~~i vesten~~ og medføre, at et angreb på et af landene så godt som automatisk

ville udløse en verdenskrig. Kauffmann nævnede i denne forbindelse, at den amerikanske regering havde lige så store muligheder som f.eks. den danske for at handle udenom et parlament og udenom folkeopinionen.

Kauffmann var klar over, at der i De Forenede Staters udenrigsministerium fandtes forståelse selv for det svenske neutralitetssynspunkt, men dette var efter Kauffmanns mening underordnet i sammenligning med den store befolknings mening, som havde indflydelse på kongressens holdning.

Kauffmann refererede her en udtalelse af Mr. Lovett. Denne havde sagt, at der kun ville blive tale om våbenleverancer fra De Forenede Stater til lande, som samarbejdede med U.S.A. på forsvarets område, men Kauffmann fremhævede, at Lovett ikke udtrykkelig havde sagt, at et sådant samarbejde skulle bestå i tilslutning til Atlanterhavsunionen. De Forenede Stater ville imidlertid med hensyn til våbenleverancer til lande udenfor Atlanterhavsunionen komme ud for et meget stærkt pres fra de til unionen tilsluttede lande, som ville hævde, at de måtte have første prioritet på våbenleverancer.

I spørgsmålet om tilslutning til Atlanterhavsunionen ville våbenleverancerne imidlertid efter Kauffmanns mening ikke være af så stor betydning som den omstændighed, at De Forenede Stater automatisk ville blive inddraget i en krig, såfremt et af landene blev angrebet. En eventuel fremtidig krig ville efter Kauffmanns mening ikke få megen lighed med de tidligere verdenskrige, idet der ikke ville være tvivl om, at atomvåbnet ville blive anvendt. Hermed skulle det dog ikke være sagt, at

...50.000 mand  
luftværns[luftvåben]tropper  
med 350 bombemaskiner  
parat til anvendelse på få  
timer.

det ikke ville have nogen betydning, om Danmark havde et forsvar; der ville således kunne komme faser i en krig, hvor et sådant forsvar kunne være af betydning. Det var rigtigt, at der ville kunne gå lang tid, inden man fra U.S.A.s side kunne nå at sende tropper f.eks. til Danmark, såfremt dette land blev angrebet, men i øjeblikket havde De Forenede Stater ikke mindre end ~~to sekadriller bombe-~~ maskiner ~~intakte~~, og den højtstående amerikanske militærperson havde udtalt, at 90 B.29 bombemaskiner med ~~atombombelast~~ havde samme slagkraft som 79.000 B.17 maskiner ladet med DT. Et angreb med sådanne våben ville skabe almindeligt kaos i løbet af ganske kort tid.

Det var Kauffmanns opfattelse, at dette våben ville blive anvendt øjeblikkeligt ved en verdenskrigs udbrud, f.eks. ved angreb mod et af de Atlanterhavspagten tilsluttede lande. *at atomvåbenet vil blive brugt i Danmark. Nogen lignende af amerikanske Officiere*  
Med hensyn til spørgsmålet om, hvilke mod- ydelser man fra De Forenede Staters side måtte ønske at få fra de lande, som tilsluttedes Atlanterhavspagten, oplyste Kauffmann, at man ikke forventede, at Danmark, hvis det ikke selv blev angrebet, skulle erklære krig, såfremt et andet land indenfor Atlanterhavspagten blev angrebet.. Man ville formentlig blot vente, at Danmark ikke udsendte nogen neutralitetserklæring og måske ydede visse faciliteter til pagtlandene.

Kauffmann havde spurgt, om der ville blive tale om, at de til pagten sluttede lande skulle yde baser i fredstid. Dette var blevet besvaret med et udtrykkeligt Nej. Et vist militært samarbejde og forudgående planlægning af landenes forsvar måtte

...at 90 B. 29 bombemaskiner allerede befandt sig i Europa. Sådanne maskiner med atombombelast havde samme slagkraft som 79.000 B. 17 maskiner ladet med TT.

50000 mand Luft-  
værns tropper med  
350 bombemaskiner  
parat til anvendelse  
på få timer.  
[allerede befandt  
sig i Europa. De ville  
sammen med atom-  
bombelast

Kauffmann udtalte, at minister Monrad-Hansen havde ret i, at det ville være fordelagtigt overfor Rusland, om et skandinavisk forsvarsforbund med ligelig neutralitet blev dannet.

*Lidt var hans flugt  
at gøre opmærksom  
på, at*

imidlertid være en følge af deltagelsen i Atlanterhavspagten.

Kauffmann <sup>udtalte at</sup> ~~erklærede sig enig~~ i Minister Monrad-Hansens <sup>hans Ritz i at</sup> ~~betragtninger~~ <sup>altså om fordelagtigt</sup> om det heldige i af ~~hensyn~~ <sup>omh.</sup> til Rusland <sup>deri</sup> at ~~understøtte~~ <sup>eller dæmpe</sup> et skandinavisk forsvarsforbunds ligelig neutralitet. Men understreges dette, vil der ikke være noget håb om at få våbenleverancer fra De Forenede Stater i tide. Dette ville ikke så meget bero på den amerikanske regerings eller embedsmændenes holdning som på den almindelige befolkningsopfattelse af, at man i de nordiske lande ikke havde turdet tage parti i striden mellem den demokratiske verden og kommunisterne.

I forbindelse med Udmønstningsministerens omtale af den henværende belgiske gesandts udtalelser om et skandinavisk forsvarsforbund udtalte Kauffmann, at Belgiens ambassadør i Washington havde sagt, at man fra belgisk side ikke ønskede, at der blev lagt noget pres på Danmark med hensyn til deltagelse i Atlanterhavsunionen, men man ønskede meget, at Danmark og Norge og helst også Sverige kom med.

Heller ikke fra U.S.A.s side ønskede man at lægge noget pres på de nordiske lande. Hvert land måtte selv tage ansvaret for, om det besluttede at tiltræde Atlanterhavsunionen eller ikke, men man ønskede fra De Forenede Staters side at gøre det klart, at den amerikanske befolkning ville se anderledes på de lande, som ikke er deltagere i unionen, og dette ville kunne vanskeliggøre våbenleverancer til ~~nået~~ sådanne lande.

Det var Kauffmanns faste overbevisning, at en nordisk alliance, som i realiteten fremtræder på neutralitetens grund, vil <sup>gøre</sup> det helt håbløst at få våbenleverancer fra De Forenede Stater. Det ville så at sige forskertse muligheden for at få U.S.A.s politiske velsignelse.

Forholdet ville have været helt anderledes, såfremt vi havde været i samme situation som f.eks. Schweiz. Efter Kauffmanns mening var Danmark i en vanskeligere stilling end Norge. Der kunne således anføres gode grunde for, at vestmagterne, selv om Norge ikke var med i en Atlanterhavsunion, ville gå i krig, såfremt Norges vestkyst blev besat. Noget tilsvarende kunne vist desværre ikke siges for Danmarks vedkommende.

Kauffmann udtalte til slut det håb, at det måtte lykkes at finde en tilfredsstillende ordning. Han ville gøre alt, hvad der stod i hans magt for at få De Forenede Stater til at godtage de fra de nordiske landes side fremkomne synspunkter.

Udenrigsministeren udtalte, at også den henværende belgiske gesandt, indtil han var blevet gjort bekendt med de nordiske forsvarsforhandlinger, havde givet udtryk for den opfattelse, at det var bedst, om de nordiske lande tilsluttede sig Atlanterhavspagten. De tilsyneladende uforenelige udtalelser fra den belgiske ambassadør i Washington og den henværende belgiske gesandt kunne formentlig forklares derved, at ambassadøren i Washington endnu intet kendte til de nordiske forsvarsdrøftelser.

Kauffmann nævnte, at den belgiske ambassadør i Washington, <sup>(som han selv havde meddelt)</sup> <sup>(der faktisk denne var)</sup> var med ved forhandlingerne om udkastet til Atlanterhavsunionen.

...at når han særlig havde omtalt den belgiske ambassadør i Washington, var det fordi denne var med ved forhandlingerne om udkastet til Atlanterhavsunionen.

I tide og på overkommelige vilkår

at når han særlig havde omtalt den belgiske ambassadør i Washington, var det fordi denne var med ved forhandlingerne om udkastet til Atlanterhavsunionen.

Bomholt udtalte, at den herværende amerikanske ambassadør allerede for nogle måneder siden havde fortalt ham om de 90 B.29 maskiner, og mente, at sådanne oplysninger udspreddes fra amerikansk side gennem mange kanaler i propagandistisk øjemed.

Efter Bomholts mening kunne man ikke uden videre drage konklusioner om, hvor sådanne maskiner ville blive sat ind, såfremt Danmark var deltager i en Atlanterhavsunion og blev udsat for angreb.

[Bomholt ville dernæst gerne spørge, om Danmark kunne påregne at få våbenleverancer omgående, såfremt man tilsluttede sig Atlanterhavsunionen.

Endelig ønskede Bomholt oplyst, om Norge kunne forvente at få hjælp fra De Forenede Stater i en krig uden at måtte stille baser til rådighed. <sup>1.8.</sup>  
Dahlgård indskød, at det, Ambassadør Kauffmann havde nævnt, var, at der ikke ville blive tale om at stille baser til rådighed <sup>[i]</sup> i fredstid under en eventuel Atlanterhavspagt.

Bomholt nævnede Kauffmanns udtalelser om vanskelighederne ved at få våbenleverancer, såfremt Danmark ikke tilsluttede sig Atlanterhavsunionen. Hvis de nordiske forhandlinger imidlertid førte til, at bælterne kun kunne forsvares i fællesskab med Sverige, kunne så De Forenede Staters interesse i bæltens forsvar ikke føre til et andet resultat?

I forbindelse med Kauffmanns udtalelse om, at angreb på en af Atlanterhavspagten medlemsstater automatisk ville udløse alliancebestemmelser og således medføre, at U.S.A. kom i krig, spurgte Bomholt, om spørgsmålet kunne under <sup>*den han foreslår at blive forelagt*</sup> at blive forelagt De Forenede Staters kongres.

Kauffmann svarede, at han kun havde omtalt de amerikanske bombemaskiner som en illustration af en ny krigs <sup>*koncept*</sup> ~~maskine~~. <sup>*Maskinerne blev ikke opført*</sup>

<sup>*De var dog ind til hjælp for Danmark men med risiko*</sup>  
~~for at blive angrebet af tyske fly.~~

[håndskrift nederst:]

...krigs karakter.

Maskinerne ville ikke specielt blive sat ind til hjælp for Danmark, men mod Rusland, hvor strategiske hensyn foreskrev det.

Med hensyn til spørgsmålet om ydelser af baser udtalte Kauffmann, at der vist ikke var nogen, som regnede med, at der ville blive tale om, at der fra dansk side skulle stilles baser til rådighed. Man måtte forudse visse drøftelser om militære spørgsmål, men hvert land måtte selv søge at nå frem til et tilfredsstillende resultat, og ydelse af baser behøvede jo i hvert fald ikke at blive resultatet af sådanne drøftelser.

Kauffmann mente ikke, at det var ~~for stærkt~~ <sup>trivial om</sup> ~~ord at sige~~, at Atlanterhavspagten ville medføre, at De Forenede Stater automatisk ville komme i krig, såfremt et af Atlanterhavspagten's lande blev angrebet. Den juridiske ~~formulering~~ <sup>forudsættelse</sup> ville i denne forbindelse være sekundær i forhold til den politiske.

Bomholt gentog sit spørgsmål om våbenleverancerne.

Kauffmann svarede, at man måtte regne med, at der ville hengå en vis tid, inden vi kunne påregne at få våben. Vi kunne vist allerede nu få <sup>herudover</sup> maskingevarer og rifler, men der ville i den første tid kun kunne blive tale om leverancer i relativt beskedent omfang.

I forbindelse med Kauffmanns bemærkninger om, at det ville være håbløst umuligt at få De Forenede Staters godkendelse til et nordisk neutralitetsforbund, spurgte Bomholt, om man ikke kunne tænke sig, at U.S.A.s rent konkrete strategiske interesse f.eks. i bælterne kunne tænkes at ændre De Forenede Staters stilling til et neutralitetsforbund. Det ville jo dog være i Amerikas interesse at få Sveriges hjælp til et forsvar af bælterne.

*Log Pentagon*  
*grænse af*  
Kauffmann svarede, at der fandtes mange i State Department, som havde forståelse af de fra nordisk side fremførte synspunkter, men det var ~~ikke~~ folkeopinionen i Amerika, som ville få betydning for, hvilken stilling Amerika ville indtage til et nordisk forbund.

Kauffmann havde spurgt, hvorfor ~~Tyrkiet, Grækenland og Italien~~ skulle gå forud med hensyn til våbenleverancer. Svaret herpå havde været, at disse lande <sup>"lande"</sup> bankede på døren og gerne ville med i en Atlanterhavsunion, men Atlanterhavspagtens lande ønskede ikke at lade disse lande deltage. For Danmarks og Norges vedkommende var ~~forholdet~~ det omvendte, *beholdt*.

Rasmus Hansen udtalte, at han tidligere havde fået det indtryk, at det var Kauffmanns mening, at selvom Danmark tilsluttede sig en Atlanterhavspagt, ville vi ikke kunne vente at få våbenleverancer i de første to år, bortset fra visse rifler og maskingeværer.

Kauffmann svarede, at han ikke havde nævnt to år som nogen bestemt grænse. Det nærmere tidsrum, som måtte forventes at løngå, inden Danmark kunne ~~forvente~~ våbenleverancer i større omfang, måtte bero på gættteri.

Sluttede Danmark sig til Atlanterhavsunionen, ville Danmarks stemme blive hørt i Unionens råd, som ville komme til at tage stilling til spørgsmålet om fordeling af de forhåndenværende våben. I denne forbindelse nævnte Kauffmann, at tidligere udenrigsminister ~~Mr. Lippitt~~ *Mr. Lippitt* havde sagt, at han tillægte Holland ringe strategisk betydning, og man ville således måske kunne påregne, at Danmark i givet fald ville kunne

få våben forud for Holland. Imidlertid kunne Kauffmann intet sikkert sige herom. Det, der var tale om at levere, var våbenlagre, som var betegnet som "surplus", og som blev solgt på billige vilkår. Det var tanken af hensyn til forsynin, n af Atlanterhavsunionens lande at henlægge mere materiale til denne kategori.

Efter Kauffmanns mening var <sup>betegnelsen af</sup> våbenleverance-spørgsmålet imidlertid ikke den vigtigste følge af en eventuel tilslutning til Atlanterhavsunionen. Det betød langt mere, at et angreb på et pøsten tilsluttet land ville udløse pagtens bestemmelser, og føre U.S.A. med ind i krigen.

Edvard Sørensen takkede, fordi ambassaderne var kommet til stede, og udtalte, at hans parti i realiteten var enig i de synspunkter, som var fremhævet fra norsk side. Hans parti var villigt til at søge gennemført et nordisk forsvarssamarbejde under forudsætning af, at vi kan få støtte fra vest. Taleren ville gerne spørge ambassadør Kauffmann, om det ikke kunne tænkes, at kon ressen ville bevilge våben til et fritstående nordisk forsvarsforbund, idet han gik ud fra, at der ikke i De Forenede Stater rådede tvivl om, hvor Danmark stod.

Starcke spurgte, om ikke Nordens strategiske betydning for U.S.A. kunne få indflydelse på De Forenede Staters synspunkter. U.S.A. måtte formenes at have særlig interesse i et samlet Norden, idet forsvaret af Øresund kun kunne blive effektivt ved samarbejde mellem Danmark og Sverige, og samvirke mellem Danmark og Norge var nødvendigt til forsvar af Skagerak.

Ole Bjørn Kraft udtalte, at nødvendigheden af for den amerikanske regering at gå til kongressen i tilfælde af, at der blev spørgsmål om udløsning af Atlanterhavsunionen, var en konsekvens af De Forenede Staters forfatning. Kraft ville gerne spørge, om ikke der i De Forenede Stater rådede en følelse af, at <sup>Kongressen</sup> man var forpligtet til at <sup>at en krigssituation</sup> gå med i tilfælde af angreb på et land indenfor Atlanterhavsunionen.

Kraft ønskede dernæst en udtalelse fra Kauffmann om, hvorvidt <sup>ikke</sup> en henvendelse fra de nordiske Stater til U.S.A. måtte påregnes at gøre skade, såfremt den var holdt i en <sup>klar</sup> og tilbageholdende form.

Efter Krafts opfattelse ville det hos vestmagterne vække større skuffelse, om Danmark og Norge ikke kom med i Atlanterhavsunionen, end hvis blot Sverige holdt sig udenfor. Danmark og Norge opnåede under den anden verdenskrig stilling som allierede lande, og vestmagterne nærer derfor større forventninger om dansk og norsk tilslutning. Det var af afgørende betydning, at dette gode forhold til vestmagterne bevaredes.

<sup>i besvarelse af Eds. Lunders spørgsmål</sup>  
Kauffmann udtalte, at man - f.eks. overfor hans svenske kollega i Washington - under omtalen af Vandenbergresolutionens bestemmelser om hjælp til regionale sammenslutninger udtrykkelig havde sagt, at en skandinavisk forsvarspagt ikke ville blive betragtet som en sådan regional sammenslutning, med mindre der bestod adgang for de enkelte lande til at tilslutte sig Atlanterhavsunionen.

Med hensyn til de strategiske argumenter, som var berørt fra forskellig side, udtalte Kauffmann, at han ikke mente, disse var af afgørende be-

tydning. Det var ikke embedsmændene i De Forenede Staters krigsministerium, som ville få indflydelse på afgørelsen; det, som vil få betydning, var Kongressens stilling.

Til Ole Bjørn Krafts bemærkninger udtalte Kauffmann, at der for ham ikke bestod tvivl om, at U.S.A. i tilfælde af angreb på et medlem af Atlanterhavsunionen omgående ville træde ind i krigen.

Til Krafts andet spørgsmål udtalte Kauffmann, at ~~det~~ <sup>man</sup> sikkert ville ~~være rigtigt ikke~~ <sup>brude</sup> at regne med, at Danmark ville få våbenleverancer, ~~uanset under hvilken form~~ <sup>uanset under hvilken form</sup> ~~men besvarede henvendelsen om ind-~~ <sup>hvis man gav Indtægt af bevillig til Danmark</sup> ~~byttelse til deltagelse i Atlanterhavspagten.~~

Kauffmann var enig med Kraft i, at reaktionen i De Forenede Stater ville være stærkere overfor Danmark og Norge end overfor Sverige, såfremt de nordiske lande ikke tiltrådte Atlanterhavsunionen. Det ville være <sup>allige</sup> værst for Danmark, hvis <sup>stad</sup> Norge sluttede sig til Atlanterhavspagten, ~~medens Danmark af-~~ <sup>holdt sig herfra.</sup>

Med hensyn til De Forenede Staters forventelige reaktion på et nordisk forsvarsforbund, var det vanskeligt at udtale sig, så længe teksten til et sådant forbund ikke var kendt, men der var formentlig ingen tvivl om, at reaktionen ville blive dårlig, <sup>ikke klart</sup> såfremt der blev tale om et <sup>Samarbejde med Vestmagerne</sup> ~~neutralt~~ forsvarsforbund.

Forsvarsministeren udtalte, at oplysningerne om de amerikanske B.29 maskiner var blevet drøftet med den danske forsvarsstab. Det er forsvarstaben bekendt, at et antal af disse B.29 maskiner var blevet overført til Europa medførende atombombelast. Dette måtte man også være vidende om i Rusland.

Forsvarsministeren var enig med Kauffmann i, at de

- måske - 90 B.29 maskiner ville kunne anrette meget store ødelæggelser og en tid skabe kaos, men Forsvarsministeren <sup>staben</sup> var ikke sikker på, at man derved ville være i stand til at afslutte krigen. Det var fra flyverside i forsvarsstaben fremhævet, at det ingenlunde ville være givet, at alle maskinerne ville nå at komme frem til deres bestemmelsessted.

Forsvarsministeren tilføjede sluttelig, at forsvarsstaben også havde fremhævet, at det af den skandinaviske forsvarskomite's oplysninger om vestmagternes og Ruslands militære styrker fremgik, at vestmagterne ikke ved en eventuel krigs udbrud kunne påregne at forhindre Rusland i en besættelse af de skandinaviske lande.

Jørgen Jørgensen (MF) spurgte, om man kunne tænke sig, at man kunne fremkalde en stemning i Kongressen for at kaste De Forenede Stater ind i en verdenskrig, f.eks. fordi Rusland som reaktion på norsk deltagelse i Atlanterhavsunionen besatte f.eks. en mindre kyststrækning i Nordnorge.

Kauffmann svarede ved at referere en samtale mellem Mr. Conolly og den norske ambassador i Washington. På en tid, da der verserede rygter om russiske krav om Nordnorge, havde den norske ambassador i Washington spurgt Conolly, om U.S.A. ville erklære krig, hvis Norge blev angrebet. Conolly havde svaret, at han ville stemme for dette, og en tilsvarende erklæring forelå fra præsident Trumans side.

Jørgen Jørgensen (MF) udtalte, at den militære sagkundskab formentlig i en given situation også ville blive hørt, og han tvivlede ikke om, at en besættelse af en mindre del af et af de nordiske lande ville få den militære sagkundskab til at tilråde

*som overvejende sandsynligt*

som overvejende sandsynligt

*senator*

senator

Kongressen at erklære krig.

Ole Bjørn Kraft spurgte, om grundbetragtningen for De Forenede Stater ikke var den, at det ved Atlanterhavsunionens dannelse skal gøres Rusland klart, at hvor et angreb <sup>ind</sup>sætter ind, vil det blive mødt med alle de demokratiske staters samlede styrker, og at man herved regner med mulighed for at forebygge en krig.

Kauffmann udtalte til Ole Bjørn Krafts bemærkning, at han ikke selv troede på fare for et russisk angreb, og erklærede sig enig med Kraft i dennes betragtninger.

Til Jørgen Jørgensens bemærkning sagde Kauffmann, at fandt et overgreb sted f.eks. i Nordnorge, og den norske hær satte sig til modværge, var han sikker på, at De Forenede Stater ville erklære krig. Den militære sagkundskab ville sikkert mene, at dette ville være i De Forenede Staters egen interesse.

<sup>Daugh gave formentlig videre til</sup>  
Grev Reventlow udtalte, at han i alle disse sidste måneder havde søgt at forklare betydningen af og fremskridtet i de stedfundne nordiske forsvarsforhandlinger, idet han havde fremhævet de århundredgamle forsøg, som de nuværende forhandlinger er en fortsættelse af. Ambassadøren havde endvidere fremhævet betydningen både for landene selv og for hele Vesteuropa af et nordisk forsvarsforbund.

Ambassadøren selv var overbevist om, at udviklingen går i retning af større sammenslutning mellem staterne, og den samme opfattelse rådede i England.)

Man forstod de nordiske samarbejdsbestræbelser i det britiske udenrigsministerium.

Når ambassadøren havde talt med embedsmændene i det britiske udenrigsministerium om Atlanterhavs-

unionen og de nordiske landes stilling til denne, havde man fra britisk side som oftest udtalt, at man betragtede <sup>Storbrit.</sup> sig som stående i anden række. Det var U.S.A., som var initiativtageren, og England var selv afhængig af De Forenede Stater. De pågældende embedsmænd henviste til det - formentlig - ufravigelige amerikanske krav om gensidighed og til den forudsætning, som skal bestå om, at De Forenede Stater ikke vil sælge våben til lande, som står udenfor Atlanterhavspagten. Det var Grev Reventlows opfattelse, at de pågældende embedsmænd følte sig bundne af deres tjenestepligt til at udtale sig på denne måde.

Der bestod imidlertid i Storbritannien en forventning om, at i hvert fald nogle af de nordiske lande ville deltage i Atlanterhavsunionen. Denne forventning begrundes formentlig i visse almindelige solidaritetsbetragtninger. Det er opfattelsen i Storbritannien, at det eneste middel til at afskrække Rusland fra aggressioner er at skabe en fællesfront.

Endelig lægger man fra britisk side stor vægt på, at man fra Atlanterhavspagtlandene skal være rede til at foretage en vis planlægning af forsvaret på forhånd. Man ønsker ikke at genopleve begivenhederne i Belgien i 1940, hvor sammenbruddet efter britisk opfattelse skyldtes belgiernes modstand mod forudgående strategisk samarbejde.

Den britiske offentlighed og presse anlægger stort set de samme synspunkter, som ambassadøren her havde givet udtryk for. Man affinder sig med, at de nordiske forsvarsforhandlinger føres til ende, men man foruddiskonterer, at Danmark vil tilslutte sig Atlanterhavspagten, såfremt de nordiske forhand-

liger skulle briste.

Man har fra britisk side også fremhævet værdien af en tidlig tilslutning til pagten, idet der således ville blive lejlighed til at øve indflydelse på affattelsen.

Det vil efter britisk opfattelse være forkert at tro, at vi, hvad enten vi er tilsluttet Atlanterhavsunionen eller ikke, kan undgå at blive inddraget i en eventuel kommende krig. I en sådan vil der finde talrige krigshandlinger sted såvel i luften som på og i havene <sup>også</sup> indenfor det skandinaviske område.

Med hensyn til spørgsmålet om våbenleverancer udtalte ambassadøren, at det for ganske nylig var erkendt af en embedsmand i det britiske udenrigsministerium, at de nordiske lande, selvom de tilsluttede sig Atlanterhavsunionen, ikke foreløbig ville kunne regne med at få leveret våben. Ambassadøren nævnte her som et muligt tidsrum to år. Det var samtidig sagt bl.a. også fra Udenrigsminister Bevin's side, at man ikke mener, at der er udsigt til krig foreløbig. Denne forbedring af situationen tilskrives i høj grad den faste holdning, vestmagterne har vist ved opretholdelsen af luftbroen til Berlin. I denne sammenhæng har man fra britisk side givet udtryk for, at det ville være et relativt gunstigt tidspunkt for Danmark at tiltræde Atlanterhavsunionen nu.

Med hensyn til Storbritanniens syn på Sverige udtalte ambassadøren, at Udenrigsminister Uden's taler har bevirket, at man hidtil i Storbritannien har set på Sverige med en vis skepsis. I den sidste tid har der dog været en vågnende erkendelse af Sveriges militære kræfter, og dette har

medført nogen ændring i det britiske syn på Sverige. Dette hænger formentlig også sammen med det britiske ønske om, at Norden holder sammen, noget, som ellers fra britisk side betragtes som en historisk nødvendighed.

Indenfor den britiske udenrigsledelse siges det bl.a. også af Udenrigsminister Bevin selv, at man ikke nærer noget ønske om at presse Danmark ind i en Atlanterhavsunion, men man har samtidig givet udtryk for, at man nærer <sup>et</sup> stærkt ønske om, at Danmark ville gøre sin indflydelse på Sverige gældende. Dette tager ikke blot sigte på de stedfindende nordiske forsvarsforhandlinger, men også på den situation, der ville opstå ved en eventuel dansk eller norsk tiltræden af Atlanterhavsunionen. Ellers nærer man en vis tillid til, at Sverige af sig selv vil ~~tilslutte~~ tilslutte sig Atlanterhavsunionen nogen tid efter Danmarks og Norges tilslutning.

Reventlow udtalte, at der bestod et levende ønske blandt de embedsmænd, som udarbejdede Atlanterhavsunionen, om at få lov til <sup>blot</sup> at tale med de nordiske lande. Hensigten hermed var efter ambassadørens mening, at man fra britisk side gerne ville gøre det klart, at man ville stille sig forstående overfor de forskellige muligheder, der kunne komme i betragtning.

Den britiske opfattelse af Finlands stilling er den, at Rusland allerede "har Finland i lommen", og at de kan besætte landet fuldstændigt, når de ønsker det.

Med hensyn til Italien nævnte Grev Reventlow, at det britiske udenrigsministerium gerne ser, at der under en eller anden form gives tilsagn til Italien, men man vil ikke gå ind for Italiens tilslutning til Atlanterhavsunionen allerede nu. Italien er bundet

af fredstraktater, som begrænser landets adgang til oprustning, og Italiens deltagelse vil derfor let kunne blive en belastning for pigten. Det ville også være uheldigt politisk set <sup>de</sup> af hensyn til Ruslands reaktion, om Italien var med i Atlanterhavsunionen.

Sammenfattende kunne ambassadøren sige, at der i Storbritannien var forståelse for Danmarks særlige problemer, en forståelse, som dog krydsedes af et levende ønske om, at Danmark tilsluttede sig Atlanterhavsunionen. Der var aldrig givet udtryk for skepsis overfor det nordiske sammenhold, og man var indforstået med, at alle mulighederne for et nordisk forsvarssamarbejde søgtes udtømt.

*Albert Lunde, R.*

fortsættes.

Alsing Andersen udtalte, at han med interesse havde påhørt ambassadørerne Kauffmann og Reventlows redegørelser, og at Danmark naturligvis kun havde grund til at være tilfreds med, at de vestlige stormagter nærrede interesse for landet.

Han spurgte, om det ikke var muligt at gøre det klart for de to landes regeringer, at et samlet Norden ville være en fordel for dem. Hvis Sverige ikke var sluttet sammen med Danmark og Norge, ville vestmagternes forpligtelser blive af mere byrdefuld karakter, idet risikoen for et russisk angreb ville blive større. For den sidste verdenskrig havde den engelske regering udtalt, at den ikke havde mulighed for at komme Danmark til hjælp i tilfælde af angreb.

Alsing Andersen spurgte, om situationen nu havde bedret sig i denne henseende, eller om man stadig betragtede det som umuligt at komme Danmark til hjælp i tilfælde af et angreb.

Grev Reventlow svarede, at der i England var voksende forståelse for det svenske standpunkt, men man delte ikke den opfattelse, at de nordiske lande skulle være mere udsat for et sovjetrussisk angreb i tilfælde af, at disse lande var medlem af en Atlantunion, end hvis de ikke var det.

Greven udtalte endvidere, at England formentlig ikke i øjeblikket ville være i stand til at yde Danmark nogen større hjælp i en eventuel krigs første fase.

Greven havde ikke fået instruktioner om at søge at påvirke den engelske regering med hensyn til dennes stilling til et nordisk forsvarsforbund, hvorfor han heller ikke havde foreslået herpå.

Den engelske regerings opfattelse vil bedst kunne undersøges, når de tre nordiske lande i fælles

skab har truffet beslutningen om dannelsen af et sådant forbund, og der derfor forelå en ny situation.

Kauffmann troede, at der var en vis forståelse i amerikanske regeringskredse for det svenske standpunkt. Derimod ville det ifølge den amerikanske opinion formentlig kun være berettiget, om lande, der bekendte kulør, blev ligestillet i henseende til hjælp fra U.S.A.

Ole Bjørn Kraft spurgte, om mulighederne for hjælp vestfra ville <sup>være større</sup> ~~større~~, dels når der var gået et par år, således at der havde fundet en vis oprustning sted, dels hvis Danmark var medlem af Atlantunionen eller på anden måde havde fundet forståelse hos vestmagterne.

Starcke spurgte, om det forhold, at Amerika havde baser i Grønland, kunne tænkes at bevirke, at man lettere kunne få hjælp vestfra.

Grev Reventlow svarede Kraft, at mulighederne for hjælp formentlig ville være større om nogle år, og at det forhold, at Danmark var medlem af en Atlanterhavsunion, formentlig også ville øge mulighederne for bistand.

Kauffmann udtalte, at Danmark formentlig ville have mulighed for at få flere våben som medlem af en Atlanterhavsunion. Det var imidlertid ikke <sup>muligt</sup> ~~nok~~ at sige, i hvilket omfang der ville kunne ske våbenleverancer.

Med hensyn til det af Starcke <sup>om Grønland</sup> ~~anførte~~ udtalte Kauffmann, at han ofte havde berørt dette forhold overfor amerikanske regeringskredse, men at han ikke troede, at U.S.A., fordi de <sup>havde</sup> ~~nok~~ baser på Grønland, ville yde Danmark nogen garanti.

Kammerherre Kruse udtalte, at den franske offentlighed i almindelighed ikke beskæftigede sig meget med nordiske sikkerhedsproblemer, men at der dog i snævrere politiske kredse herskede nogen interesse herfor.

Afgørende for den franske bedømmelse af, hvorvidt de nordiske lande burde slutte sig til Atlanterhavsunionen, var formentlig, om denne union derved ville stige i effektivitet. Frankrig, som havde lidt så meget under den sidste krig, betragtede sig stadig som <sup>det</sup> mest udsatte <sup>land</sup> i verdens Frankrig tidligere havde bestræbt sig på at holde døren åben for forståelse med Rusland <sup>havde</sup> og spillet en mæglende rolle i den storpolitiske konflikt, havde Frankrig nu efter tiltrædelsen af Brysselpakten taget parti i konflikten.

Kommunistfæren i Frankrig var også en faktor, som havde virket til at øge afstanden mellem Frankrig og Sovjetunionen.

Når Udenrigsminister Schuman overfor ham havde udtalt, at Middelhavslandene og Norden ikke burde tilslutte sig Atlanterhavsunionen, men slutte sig sammen i regionale aftaler indenfor De Forenede Nationers rammer, skyldtes det formentlig delvis, at det var vigtigt for Frankrig, at Rusland ikke blev provokeret. Schuman havde i andre samtaler med ham antydnet, at de nordiske lande havde en naturlig opgave i at bygge bro over modsætningerne.

Et andet moment, der måske kunne have påvirket Schuman til at udtale sig til fordel for regionale sammenslutninger, var det forhold, at Frankrig lagde vægt på, at Italien kunne blive optaget i en sammenslutning af Middelhavslande, lige-

som Frankrigs syn på spørgsmålet om de italienske kolonier også spillede en vis rolle.

Minister Monrad-Hansen henviste til sit memorandum og henstillede, at man ikke forbigik Sovjetunionens reaktion. Han mente ikke, at Sovjetunionen ville reagere væsentligt i tilfælde af, at Danmark blev tilsluttet et nordisk forsvarsforbund, men at Sovjetunionen ville se på Danmark med udpræget uvilje, såfremt landet blev medlem af Atlanterhavsunionen.

Sovjetunionen betragtede i forvejen Danmark med mistænksomhed, navnlig siden landet var blevet deltager i Marshallplanen.

Denne mistænksomhed ~~havde~~ <sup>havde</sup> givet sig <sup>bl.a.</sup> ~~udtryk~~ i, at den russiske regering ikke havde villet udveksle ambassadører med Danmark.

Bomholt stillede 3 spørgsmål:

1. Hvilken russisk reaktion overfor Finland kan forventes i tilfælde af, at Danmark og Norge blev tilsluttet Atlanterhavsunionen?
2. Ville Norges tilslutning til Atlanterhavsunionen bevirke russiske troppeforskydninger, således at landet - på samme måde som <sup>f.eks.</sup> Tyrkiet - måtte opretholde meget store militære styrker, som ~~ud-~~ <sup>ville</sup> ~~marv~~ landet og derved måske foregede mulighederne for kommunisme?
3. Kunne det tænkes, at Rusland som reaktion på Danmarks tilslutning til Atlanterhavsunionen ville besætte Bornholm for derved at forhindre, at Danmark kunne spærre bælterne?

i tilfælde af, at landet følte sig truet  
Monrad-Hansen svarede, at Rusland med hjemmel i den finske bistandspagt ~~for~~ sikkert ville foretage troppekoncentrationer i Finland. Han mente ikke, at

Rusland ville okkupere Bornholm som en særaktion, idet et sådant skridt kunne blive begyndelsen til en verdenskrig.

I denne forbindelse nævnede han, at den tidligere amerikanske ambassadør i Moskva, Bedell-Smith, overfor ham havde udtalt, at han ikke mente, at der kom krig i de første ti år. Monrad-Hansen havde selv haft lejlighed til at iagttage, at Rusland intet gjorde for at forbedre de dårlige kommunikationsmidler, hvilket kunne tyde på, at man ikke forberedte sig på nogen krig.

Ole Bjørn Kraft spurgte, om Monrad-Hansen's betragtninger byggede på udtalelser fra sovjet-russiske embedsmænd.

han udtalte endvidere, at Monrad-Hansen i sit memorandum havde omtalt et nordisk forsvarsforbund, der hvilede på neutralitetens grund, men det forsvarsforbund, der havde været tale om under de nordiske forhandlinger, hvilede på forståelse og kunne derfor ikke karakteriseres som neutralt med vestmagterne. Han ville derfor gerne vide, hvilken reaktion et sådant forsvarsforbund ville afføde i Sovjetunionen.

Monrad-Hansen svarede, at hans oplysninger om russiske forhold baseredes på russiske presse-udtalelser m.m. samt på samtaler med kolleger, idet det var udelukket såvel for ham som for hans nordiske kolleger i Moskva at få nogensomhelst oplysninger om politiske forhold af de russiske myndigheder. Den første gang, man fra russisk side havde udtalt sig om Danmarks udenrigspolitik, var en gang, hvor den russiske Vice-udenrigsminister havde sagt til ham, at Danmarks politik havde ændret sig. Da Monrad-Hansen havde spurgt om, i

med det  
europæiske

hvilken retning der skulle være indtruffet en ændring, havde han fået til svar, at det måtte han selv afgøre.

Da den svenske ambassadør i Moskva af den russiske vice-udenrigsminister var blevet adspurgt om, hvorfor man i Sverige oprustede, havde ambassadøren svaret, at man oprustede for at forsvare sig mod en angriber. Herefter havde vice-udenrigsministeren spurgt om, hvem Sverige følte sig truet af. Herpå var der imidlertid ikke givet noget svar. Monrad-Hansen nævnede, at han under hjemrejsen havde kørt i tog sammen med den polske ambassadør i Moskva, som naturligvis stod på østmagternes parti, og havde under rejsen benyttet lejligheden til at spørge ham, hvilken reaktion denne troede et skandinavisk forsvarsforbund ville udløse i Rusland. Hertil havde ambassadøren svaret, at Rusland næppe ville sige noget til et sådant forbund, men at han anså det for overflødigt.

Monrad-Hansen nævnede, at ikke kun den svenske, men også den norske ambassadør i Moskva var enig med ham i hans opfattelse af, at de tre nordiske lande burde slutte sig sammen i neutralt<sup>1</sup> forbund. Den norske ambassadør havde dog kun i fortrolighed udtalt dette til ham. Han havde af hensyn til, at hans regering havde en anden opfattelse, ikke villet udtale sig officielt herom.

Monrad-Hansen nævnede endvidere, at forudsætningen for, at der ikke nogen reaktion i Rusland på et nordisk forsvarsforbund, var, at dette forbund hverken formelt eller reelt var tilsluttet Atlanterhavsunionen.

Sovjetunionen var på den anden side klar over, at Danmark i ideologisk henseende hørte sammen med vestmagterne.

---

<sup>1</sup> Det maskinskrevne: "eventuelt" er her overstreget og erstattet af: "neutralt".

Kauffmann udtalte, at det også var hans indtryk, at der ikke bestod nogen umiddelbar krigsfare. Atlanterhavspagten var tænkt at skulle indgås på langt sigt, og for at fremhæve dens defensive karakter forelå der planer om, at den amerikanske regering samtidig med undertegnelsen officielt ville udtale sig forsonende til Sovjetunionen.

Bomholt udtalte, at han troede, at det ville komme til en ny verdenskrig, hvis Rusland uanset alle beregninger okkuperede Bornholm.

Federspiel spurte Monrad-Hansen, hvori den russiske reaktion ville bestå i tilfælde af, at Danmark sluttede sig til Atlanterhavsunionen.

Monrad-Hansen svarede ved at henvise til sit memorandum og meddelte, at reaktionen formentlig ville bestå i, at Sovjetunionen ville åbne en kold krig over for Danmark. Man kunne heller ikke se bort fra, at Rusland ville benytte sig af de danske kommunister.

Bomholt takkede de fire diplomater for deres fyldige oplysninger, hvorpå diplomaterne forlod mødet.

Bomholt udtalte, at det var regeringens opfattelse, at mødet i København fra et dansk synspunkt havde fået et smukt forløb, og at man havde været glad for, at den danske delegation havde holdt så godt sammen i sine mæglingsbestræbelser. Han spurgte, om der var enighed om, at den indtagne holdning bibeholdtes.

Edvard Sørensen udtalte, at Venstre var enig i, at der burde gøres, hvad man kunne for at skabe et nordisk forsvarsforbund. Forudsætningen for Venstre var imidlertid, at forbundet mødte forståelse hos de vestlige magter.

Bomholt spurgte, om dette standpunkt ikke var det samme, som Venstre hidtil havde indtaget, hvilket

Edvard Sørensen besvarede bekræftende.

Ole Bjørn Kraft udtalte, at Det konservative

Folkeparti ville yde sin medvirken til dannelsen af et nordisk forsvarsforbund, dog på den betingelse, at henvendelsen til Washington blev sådan formuleret, at den havde udsigt til et positivt resultat, og således, at man i tilfælde af, at de nordiske forhandlinger bristede, ikke forspildte mulighederne for deltagelse i Atlanterhavsunionen.

Hedtoft udtalte, at det ikke var meningen at gentage tidligere afgivne principielle udtalelser.

Han gik ud fra, at Venstre og Det konservative Folkeparti ville kunne gå med til et startpunkt, som Norge kunne indtage.

Den danske delegations opgave i Oslo er at mægle, og den må sætte alt ind på, at forhandlingerne ender med et godt resultat.

Ole Bjørn Kraft fremhævede påny, at det var en forudsætning for hans parti, at man ikke afskar sig fra i givet fald at slutte sig til Atlanterhavsunionen.

Jørgen Jørgensen (M.F.) udtalte, at han ikke ville lægge skjul på, at hans parti i tilfælde af, at de nordiske forhandlinger bristede, ikke ville kunne tiltræde, at Danmark tilsluttede sig Atlanterhavsunionen.

Bomholt betragtede herefter regeringen som bemyndiget til under forhandlingerne i Oslo at følge de hidtil fulgte retningslinier.

Starcke udtalte, at hans synspunkt med hensyn til en nordisk forsvarsforbund var uforandret, og at han ikke havde taget stilling til Danmarks tilslutning til en Atlanterhavsunion.

Han ville imidlertid henstille, at dette sidste spørgsmål, hvis det skulle blive aktuelt, blev genstand for en folkeafstemning.

Custav Rasmussen oplæste derefter et udkast  
til en kort meddelelse til pressen om nærværende  
mødes afholdelse.

Da ingen tog ordet, ansås <sup>udkastet</sup> ~~meddelelsen~~ for  
godkendt.

Mødet sluttede kl. 18,35.

-----